

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ ΜΑΥΡΩΝ ΣΚΛΑΒΩΝ

Η ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΕΝΟΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΤΥΧΟΔΙΩΚΤΟΥ

Η μυθιστορηματική ζωή του περιφήμου Θεόδωρου Κανό. Από μευτσο, αρχιπειρατής κι έμπορος σκλάβων. Η μεγαλπρεπής εμφάνισή του στη Βέρα Κρούζ. Τα συναρπαστικά «Απομνημονεύματά» του και το εμπόριο των μαύρων. Πέσο πευλιόντες... σαν οι σκλάβοι στα παζάρια της Νέας Όρλεάνης. Τα μυθικά κέρδη κι οι θησαυροί των πειρατών, κτλ.

Θεόδωρος Κανό, ο τελευταίος κι ο πιο μυθιστορηματικός απ' όλους τους εμπόρους των μαύρων σκλάβων, ήταν γνός ενός ήρωϊκού στρατιώτη του Μεγάλου Ναπολέοντος και μιάς πεντάμορφης Γαλιτίας απ' το Μιλάνο.

Σέ ηλικία δώδεκα χρόνων, ο πολυπόλητος αυτός τυχοδιώκτης μπήκε μούτσος σ' ένα καράβι κι' εγκατέλειψε την Εύρωπη, αναζητώντας περιπέτειες στους άγνωστους και στις χρυσοφόρες άκτες του Νέου Κόσμου. Έπ' είκοσιπέντε ολόκληρα χρόνια, ο περιφήμος Κανό άρμηνιζε σαν τους παλιούς μπουκανιέρους και τους σκληροκαρδους πειρατές του Μεξικού, από τη Γουϊνέα ώς την Αμερική, ως καπετάνιος γοργοτάξειδων και άποπτον καραβιών, φοροτιμένον με καθαρό χρυσάφι, με πανάκριβο φάρμακα και με μαύρους σκλάβους. Ναυτικός απ' τα μικρά του χρόνια, φιλόδοξος, παμπόνηρος κι' έτοιμος πάντα για το πιο σκληρό και το πιο φοιχτό έγκλημα, πατούσε το λόγο του μόλις κατάφευγε να βρη την ευκαιρία και δεν ξεχνούσε ποτέ να εκδικηθη άπάνθρωπα και παραδειγματικά κάθε εχθρό του.

«Δεν είχε Θεό, λέγανε οι σύγχρονοί του, μα είχε πολλά «φίταια» και ελάχιστη καλωσύνη μέσα στην καρδιά του. Ντινόνταε παράξενα, σαν έξοριστος εισαγρίδης, φορώντας μια κάτασση περρούκα, ποντραφιμένη με διαμαντόσκιον και χρυσοκέντητα ζουσιώμα, σαν αλιός των Βερσαλλιών! Όταν έβγαυε να κινή τον περιτάτο του στη Βέρα Κρούζ, καθάλλαγε πάντα έναν άτιθασσο ψαρή, με χρυσοστόλιστα χάμουρα. Οι ιθαγενείς τον λέγανε «Ο Κύριος Μπαουτί του κανονίου», κι' αυτός, με την άληθεια, ήταν ο καλύτερος χαρκτηρισμός του όζιθιμου και ρηφοκίνδινου εμπόρου των μαύρων σκλάβων...»

***

Ο Θεόδωρος Κανό, λοιπόν, πριν πεθάνει μέσα στην πιο μαύρη δυστυχία, ύστερα από την τυχοδιωκτική και την παραμυθένια ζωή του, έγραψε το 1854, στη Βαλτιμόρη, τα περίφημα «Απομνημονεύματά» του, που θεωρούνται ως το καλύτερο έγχειρίδιο για τους τυχοδιώκτες κι' ως το πιο αξιολάμμο και συναρπαστικό μυθιστόρημα.

«Από το 1820, γράφει σ' αυτά ο Θεόδωρος Κανό, το εμπόριο των σκλάβων είχε άταγορευθη απ' όλες τις πολιτισμένες χώρες και μονάχα οι Πορτογάλοι εξακολουθούσαν άζώμη να θησαυρίζουν με τέτοια λαθρευτόρια. Ήταν όμως τόσο επκερδές και το εύνοούσαν τόσο οι Αμερικανοί ιδιοκτήτες φυτειών, ώστε χρειάστηκαν άζώμη τριάντα ολόκληρα χρόνια για να εξαφανιστη όλότελα από τη Μαύρη Ήπειρο κι' από το Νέο Κόσμο. Οι σκλάβοι τότε ήταν σπάνια και το 1819 οι καλοί μαύροι γεωργοί πουλιόντουσαν 1100 δολάρια στα παζάρια των σκλάβων της Νέας Όρλεάνης! Άζώμη και στην Κού-

βα, στον Παράδεισο των λαθρευτόρων, ξεπερνούσαν τα 350 δολάρια. Στις άκτες της Γουϊνέας όστόσο μπορούσε να τους άγοράρη κανείς αντί όλίγων πήσεων βαμπακαρεού ύφασματος, ενός μικρού βαρελιού πυριτίδης ή ενός μικρού βαρελιού με ρούμι, αντί πραγματίου δηλαδή που κόστιζαν από 25 μέχρι 30 δολάρια... Ένα παλιό άξωμα, που το έλεγαν συχνά οι Έγγλέζοι δημόσιο εισαράκτορες, πής βεβαιώνει ότι κανένα εμπόριο δεν μπορεί ν' άταγορευθη όταν φέρει κέρδος πιο πολύ από 30 τοίς εκατό. Τα κέρδη όμως που έβγαζε ένας εμπόρος σκλάβων από ένα τολμηρό ταξείδι του έφταναν τα 150, τα 200, και τα 250 τοίς εκατό!»

Γ' αυτό λοιπόν, ύστερα από την πτώση του Ναπολέοντος, πολλοί στρατιώτες του, απ' όλες τις χώρες της Εύρωπης, συνηθισμένοι στις κινδύνους και στις περιπέτειες, οίχτηκαν άλλοι στον πόλεμο που άρχαν σκώσει τα κρήτη της Νοτίου Αμερικής κατά της Ισπανίας κι' άλλοι στις περιπέτειες και στο εμπόριο των σκλάβων, άδειάζοντας τ' ανθρώπινα φορτία των καραβιών τους στα παζάρια των Άντιλλών, του Μεξικού και της Νέας Όρλεάνης.

«Ο Ντά Σούτζα — γράφει ο Κανό — συγκέντρωσε, χωρίς το εμπόριο των σκλάβων, μια μυθώδη περιουσία κι' είχε χαρμά από 100 γυναίκες! Ο Πέδρο Μιλάνζο πάλι, ύστερα από έικοσι χρόνια άποπτης ζωής στην Άκτι του Άνέιου, άποτραβήχτηκε στην Άγγλία κι' ένα έκατομμύριο λίρες στερόλινες!»

Ο Θεόδωρος Κανό όστόσο δεν είχε ως το τέλος την ίδια τύχη. Ατόχτησε τα καλύτερα και τα μεγαλύτερα καράβια, καθώς κι' άπερναντες φυτιές και μάζευε θησαυρούς δολάρηων από χρυσάφι, μα είχε άδοξο και τραγικό θάνατο, γιατί πέθανε πάλμπτορος, σαν άκεοκινός άλήτης, στην προκυμαία της Βαλτιμόρης. Μία μέρα ή τμή του γυρίσε τις πλάτες κι' άρχισε από τότε να χάνη ένα-ένα τα καράβια του και να βλέπη να χρεωκοπούν όλες του ή επχειρήσεις.

«Το εμπόριο των σκλάβων, αναφέρει ο ίδιος στ' «Απομνημονεύματά» του, έχει πίσω του ένα δηλητήριο, ένα μύσημα, σαν τη θάση άμύχη που βγαίνει από τους βάλτους της Αφρικής. Αίτη ή αστηριώδης άφροσύνη που εινε χειρότερη κι' από τον κάρνο πυρ, άργα ή γρήγορα σοφιάζει καταγής τους εμπόρους των σκλάβων και τους κάνει να σέρνονται σαν γυνά σκουλήρια μέσα στο βοδφο. Ήτσι με κατάντησε κι' έμένα...»

Και τώρα βροκόμοια κρημελιάσης και πειναλός στη Βαλτιμόρη, παρακαλώ τους ναυτικούς με δάση στα μάτια να με κερσίσουν ένα ποτήρι ζεστό ρούμι...

***

Στο βιβλίο των «Απομνημονεύματων» που θράσε και καπετάνιος Κανό, βροσει κανείς ένα σωρό άκρίβεις μικρολεπτομέρειες για τον τρόπο με τον άποιο οι έμποροι των σκλάβων μεταφέρανε τους μαύρους στα παζάρια.

Από μέρες πριν να φύγουν από την Αφρική, όλοι οι μαύροι σοφιάζονται σαν σ' ένα στρατόπεδο.

Κοβάλλαγε έναν άτιθασσο ψαρή, με χρυσοστόλιστα χάμουρα...

ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ Η ΩΡΑ

ΕΒΡΑΪΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο παράμυθος Σολομών, ένας γνωστός στο Παρίσι γέρο-Εβραίος φιλόλογος, ξεψυχάει. Η οικογένειά του είναι μαζεμένη γύρω από το κρεβάτι του. Ο έτοιμοθάνατος ψιθυρίζει με ουσιαστική φωνή :

- Έδω είσαι, Ριβέζα, αγαπημένη μου γυναίκα ;
- Ναι, Σολομών.
- Κι' εσύ, Ίδα, κι' εσύ, Έσθέρ, αγαπημένα μου κορίτσια ;
- Ναι, μπαμπά, εδώ είμαστε.
- Κι' εσύ, Ραφαήλ, ... Κι' εσύ, Έλγας, αγαπημένα μου παιδιά ;
- Κι' εμείς, μπαμπά !
- Κι' εσύ, Μπαρόν, πάλη μου φίλε και διαχειριστή μου ;
- Ναι, κύριε Σολομών, κι' εγώ εδώ είμαι.

Τότε ο έτοιμοθάνατος μισσημιχλωμένος και ρωτά με φωνή στριγγιλιακή :

— Διάβολε !. Μά τότε, ποιός, λοιπόν, φυλάει το μαγαζί ;..

Ο Μπλούμ και ο Μπλόχ συντάσσουν ένα έταιρικό συμβόλαιο και κάθε τόσο διαφωνούν. Έπ' τέλους φτάνουν στον τελευταίο δρο κι' ο Μπλούμ γράφει :

« Έν πε ρι π τ ώ σε ι π τ ω χ ε ύ σ ε ω ς, τ ά κ ρ θ η μ ο ι ρ ά ζ ο ν τ α ι ε ί ς ί σ α μ ε ρ η μ ε τ α ξ ύ τ ω ν δ ύ ο σ υ ν ε τ α ί ρ ω ν. »

— Μπαρό ! το φωνάζει ο Μπλόχ. Έναν τέτοιο συμβαίον δευτερεύοντα τόσα χρόνια.

Ο Μπλούμ κάνει τον περιπάτο του στην Ντοβίλ. Κάποιος φίλος του τον συναντά και τον ρωτά :

- Πώς ήρθες εδώ ; Ποιός αγέρας σ' έφερε ;
- Παντρεύτηκα, φίλε μου, και κάνω το ταξίδι το σ' γάμου μου.
- Πολύ όρσα ! Τά συγχαρητήριά μου. Και ή γυναίκα σας ;
- Έμεινε στο Παρίσι.
- Πώς ! Έμεινε στο Παρίσι ;
- Ναι, διάβολε !. Κάποιος έπρεπε να μείνη, τέλος πάντων, στο μαγαζί !.

Μία φορά, όταν τά Έπτάνησα βρισκότανουν υπό την κυριαρχία της Άγγλιας, ο αστυνόμος της Ζακύνθου τοιχοκόλλησε στους δρόμους ένα διαταγή, σύμφωνα με την όπεία, όποιος πολίτης φρασκέλωνε έναν άλλον, θά πλήρωνε ένα σελίνι πρόστιμο.

Μία μέρα ένας άπ' τους άρχοντες της Ζακύνθου, ο όνομαστός σιός Σταθάκης, συνάντησε στην αγορά έναν χωριά που πουλίσσε δρνιθες.

- Πόσο, μαρέ, τό ζευγάρι τά δρνιθια ; τόν ρώτησε.
- Τρία σελίνια, αφέντη σιός Σταθάκη, τού άπάντησε ο χωριάς, γλυκαίνοντας την φωνή του.
- Όρσε, κανάγια ! τού φώναξε τότε ξαναμμένος ο σιός Σταθάκης και τόν φρασκέλωσε.
- Ένας χωροφύλακας όμως τόν εδρε και έλεε στο Σταθάκη :
- Αφέντη σιός Σταθάκη, πλήρωσε τό σελίνι για τό φάσκελο τοΰδωσες τού χωριάτη.
- Όταν, τζόγια μου, θά πάμε στην πουλίτσια (άστυνομία), θά τό πληρώσω στόν σιό Σοραμέντε (άστυνόμο), τού άπάντησε ο σιός Σταθάκης.

Και σε λίγο μπήκε μέσα στο γραφείο τού άστυνόμου κι' άρχισε να φωνάζη :

- Μά δε μου λές, αφέντη σιός Σοραμέντε, επταμε να πληρώνουε ένα σελίνι τό φάσκελο ;
- Ναι, ναι, αφέντη σιός Σταθάκη, τού άπάντησε ο άστυνόμος.

Τότε ο σιός Σταθάκης έβγαλε μέσα άπ' την πορτοφόλα του τρία σερρα σελίνια, τ' άφησε άπάνω στο τραπέζι και φώναξε, φρασκέλώνοντας όλους όσους βρισκότανουν στο γραφείο :

- Όρσε, αφέντη σιός Σοραμέντε, πού έβαινες τόν Νάμο ! Όρσε, γραμματικά, πού τόν έγραψες, όρσε και τού λόγου σου, σιός κοντοστάμπλε πού μ' έφερες άρέστο !.
- Κι' ο άστυνόμος, θέλοντας και μή, αναγκάστηκε να καταργήση τό πρόστιμο για τά φάσκελα, άπ' την άλλη μέρα κίόλας.

Ρωτήσανε κάποτε έναν κοιλόδολο συγγραφέα τί διαβάσει με μεγαλειότερη εθαρόσηση, κι' έκείνος άπάντησε :

— Τί λίστα τών φαγητόν !

που φυλαγότανε άγρυπνα από τούς ναύτες κι' έκεί πέρα παράδειναν τά καταράκια μαλλιά τους στο ζευγάρι τού μπαριμπέρη. « Αν οι σκλάβοι άνηκαν σε διαφόρους ιδιοκτήτες, τό διακριτικό σήμα τού καθενός άποτυπωνότανε με πικρομένο σίδερο άπάνω στο χορμί τών διατυχισημένων νέγρων. « Ήταν κάτι μικρά σιδεράκια — γράφει με περισιώ άρβελια ο Κανό — πού, μά την άλήθεια, δέν τούς έκαναν να πονούνε και τόσο... » Τη μέρα λοιπόν πού θά ξεκινούσε τό καράβι, οι σκλάβοι, ύστερα από ένα άξέχαστο ξεφάντωμα, μεταφερόντουσαν με τη βία και σφριαζόντουσαν άπάνω στο κατάστρωμα. Έπειτα, για λόγους υγιεινής, οι ναύτες έπαιρναν άπό τούς άνδρες κι' από τίς γυναίκες όλα τά χορφάλια πού φορούσαν. Άμέσως κατόπιν τούς χορφάλια κι' έστελναν τούς άνδρες στ' άμπάρι, μάντιζαν τίς γυναίκες σε μία μεγάλη κλωπίνα κι' άφηναν τ' άρσάκια ελεύθερα να τριγυρίζουν έδω κι' έκεί άπάνω στο κατάστρωμα.

Γιά τριμή, τούς δινανε ρύζι, άλεύρι και φάβα. Οι νέγροι τρώγανε με τό παράγγεμα ενός φύλακα, αγία να μη συνιθίζουσε στη λαμαργία ! Έξαινει πόλα πού δέν ήθελαν να βάλλουνε στο στόμα τους τά φαγητό ή έκαναν τούς χορτάτους, τούς άνοιγαν την δρεξι δια της βίας... Τέλος, ύστερα από κάθε τέτοιο πλοισατόροχο τραπέζι, άρχίζαν να κινλοφορούν από στόμα σε στόμα ή πάπε με τόν καπνό. Μά κάθε νέγρος δέν είχε τό δικαίωμα να τραβήξη πέρα πάνω από τρεις ρομφηξίες...

Ο άνεκδήγητος και διασκεδαστικός Κανό, μάζ περιγράφει άκόμα με τά ζωηρότερα χρώματα, την καθαριότητα πού βασιλεύε στα πειρατικά καράβια. Αντιστιχώς όμως στην πραγματικότητα τά καράβια αυτά δέν ήταν τίποτ' άλλο, παρά βρομεροί σπιλοπνίχτες ! Πολλά μαύροι πεθαίνανε περουνιασμένοι από την άγρωσία της νύχτας ή σπάσανε από τη ζέστη μέσα στο κλειστό άμπάρι... Τις περισσότερες φορές ήταν δεμένοι δυο-δυο, με τά σίδερα στα πόδια. Όταν όστόσο καθόντουσαν φρόνιμοι, τούς άφηναν λιτούς και τούς ανάβιζαν κάθε βράδυ στο κατάστρωμα. « Πολλά καράβια Βραζιλιανών εμπόρων — λέει ο Κανό — δέν μεταχειρίζοντουσαν τά σίδερα, γιατί οι μαύροι της Άντζούνας, τού Μπενίν και της Άγκόλας, εινε ήσυχια και δέν συνλογίζονταν ποτέ να σηκώσουν ψηλά τό κεφάλι, αντίθετα πρós αίτους, πού ζούνε ανατολιζά τού Άκρωτηρίου ή πρós Βορράν της Άκτής τού Χονσού. Άλλωστε, κάθε έμπορος πού ζέρει τη δουλειά του, δέν βασανίζει με τά σίδερα τούς μαύρους, γιατί όσο πού πολύ μένει άλυσσοδεμένος ένας σκλάβος, τόσο πού πολύ μαρμαρώνει και γάνει την άξια του... »

Υστερα λοιπόν από μερικές εβδομάδες τέτοιας ζωής, δέν εινε διόλου παράξενο τό ότι οι μαύροι χαιροτόσαν την άμερικανική γη με ούδλιόμακτα χορβάς. Τά πάντα, ακόμα κι' ή πιο σκληρής δουλειές, τούς φαινότανουν διασκεδασια μπροστά σ' εκείνη την Κόλασι τού καθάρειου...

« Οι ιδιοκτήτες τών φυτειών, πρós πάντων στην Κούβα, — γράφει ο Κανό, — ύποδεχόντουσαν φιλόφροντα αυτή τη μαύρη εξυλιεσι, πού την πλήρωνανε τόσο άκριβία και πού τη χρειαζόντουσαν τόσο για τά χημάτια τους. »

« Οι νέγροι πίστευαν ότι είχαν πέσει στόν Παράδεισο ! Θαυματούνοσαν άπό τά πολλά φαγητά κι' από τά φρεσκοκομμένα και μυρωδάτα φρούτα. Τά καινούργια ρούχα, ή κόκκινη σοκίρια και πρós πάντων ή μά κουβέρτα πού τούς έβδαν, αυτή ή κουβέρτα πού ήταν προνόμιο των λευκών και πού την έβλεπαν μόνο στα όνειρά τους, όλα αυτά τούς έδεναν τη γλώσσα και τούς έκαναν να χοροπηδάνε σαν μαϊμούδες από τη χαρά τους, φορώντας στραβά ή από την άνάτοδη τά ρούχα τους... »

Απογοιτεύντουσαν όμως ύστερα λιγάκι, όταν δοκίμαζαν τά χημάτια τού μαστιγίου τού αφέντη τους, ή όταν κομμοεμαζόντουσαν από τ' άσχημα φροτιά, μά αυτό εινε άλλη ιστορία πού δέν την αναφέρει διόλου στ' « Απομνημονεύματά » του ο περιφημος καπετάνιος Θεόδωρος Κανό, ο τελευταίος μεγάλος έμπορος μαύρων σκλάβων...

ΠΙΕΡ ΜΑΚ ΟΡΑΑΝ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Δέν υπάρχει μεγαλειότερη χαρά, άπ' την χαρά μάζ μητέρας για τό παιδί της, αλλά και πόνος πού μεγάλος άπ' τόν πόνο μάζ μητέρας.

Π έ τ ρ ο ς ο Μ έ γ α ς

Πού πάλι άκόμα κι' άπ' την δροσιά τού ούρανού γαλιωσκει την γη ο Ιδρώτας τού γεωργού.

Π έ τ ρ ο ς ο Μ έ γ α ς

Οι σχολαστικοί μάζ άνόμισαν πιθανώς τό μαντιλί « ριγινόμακτρον », διότι μόνη ή μήτη τον σηκναιεται και τρέχει, τούς δε οφθαλμούς ούδέποτε ήσανόθησαν την άνάγκην ν' άπομάξωσιν.

Ε. Ροΐδης

